СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 187. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 13. липня, 1926. VOL. XXXIV. No. 187. Jersey City, N. J., Friday, August 13. 1926. THREE CENTS

СЕНАТОР БОРА АТАКУЄ КЛЄМАНСА

БОЙСЕ, Айдаго, 11. серпня. — Вилієм Бора з Айдаго, голова Сенатового Комітету для заграничних справ, виготовив стейтмент, в якім критикує отвертий лист Клеманса до президента Кулиджа.

Бора каже, що лист Клеманса впроваджує світ в блуд, бо з него виходить, що Америка підміновує Францію. Лист Клеманса неправдивий що до цего, що Америка зволікала з вступом до війни та що вона заключила сепаратний мир з Німеччиною. Ті твердження треба вважати за абсурд. Франція хоче, щоби Америка сканселювала довги. Чи Америка має їх дарувати на те, щоби Франція збройлася і поневолювала народи в Европі, щоби продовжала далі свою імперіялістичну політику?

ВАШІНГТОН БУДЕ ВІДПОВІДАТИ.

ВАШІНГТОН, 11. серпня. — Секретар Стейту Келлог виїде до през. Кулиджа і дасть йому повний образ теперішних міжнародних відносин. По тім видасть департ. стейту стейтмент, в якім вияснить свої відносини до других держав та викаже, чи Америка є лихварем, за якого її хочуть брати. Секретар Стейту Келлог виголосить 15. серпня бесіду в Плетсбург, в якій обговорить ті всі справи.

КУЛИДЖ ВИЗНАЧУЄ БУДЖЕТ І СКОРОЧУЄ ВИДАТКИ.

ПОЛ СМИТС, Н. Й., 11. серпня. — Згідно зі своєю економічною програмою през. Кулидж обтяв видатки на $100,000,000. Буджет на фіскальний 1928 рік буде виносити по сперкненню $3,270,000,000.

В буджеті остала мала надвишка в сумі $55,000,000. Надвишка та буде ужита на запомоги по потерпівших в еспанській війні. Треба надіятися рівнож, що сьогорічні податки будуть рівнож в дечім зменшені, але небогато.

Не подають, які видатки сперкнено, але зазначують, що ті сперкнення не відносяться до видатків на авіяцію.

Найбільші видатки пожирає армія і фльота.

ДЕРЖАЛА ДИТИНУ НА ЛАНЦЮХУ ЯК ПСА.

НЮ ЙОРК, 11. серпня. — Повідомили сусіди поліцію, що Люіджі Розетті привязує щодня свого осьмилітного сина Сальваторе Розетті на ланци на ярді і держить його так від рана до вечера.

Детективи прийшли і застали хлопця привязаного. Відвязали його, а хлопець кудись утік. Шукали за ним і не знайшли. Запитана матір про те, чому привязує дитину, відповіла, що не може дати собі з ним ради, бо він злий хлопчисько і вічно втікає з хати. Детективи матери не увязнили, а справою зайнялося Товариство Охорони Дітей. Наразі шукають за хлопцем.

ІНДУСТРІЯ В АМЕРИЦІ ЗРОСТАЄ.

ВАШІНГТОН, 11. серпня. — Федерал Різерв Борд подає, що продукція осягнула сього року небувалий досі рекорд. Перед веде автомобілева продукція.

БАТЛЕР КРИТИКУЄ МОВУ ЕПИСКОПА ЛЕОНАРДА.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 10. серпня. — Президент колюмбійського університету Н. М. Батлер скритикував мову епископа методистів Леонарда, в якій він підніс, що американським президентом не може бути людина, що цілувала папський перстень. Батлер назвав ту мову незрівноваженою, нехристіянською і неамериканською. Батлер дуже дивувався тому, як того рода люди, як Леонард, можуть проповідувати Христову науку толеранції і любови ближнього. Ціла бесіда Леонарда противиться, на думку Батлєра, принципам Христової науки і правдивого американізму, який узнає повну свободу віри і повний розділ церкви від держави. Мова Леонарда є атаком на все, що є найдорожше кождому християнському серцю і американському. Не можна погодити американської конституції з актом Волстеда, бо 18 поправка нарушує конституцію. Треба старатися в як найкоротшім часі направити лихо та усунути поправку.

СОБВЕЙ РОЗЛУЧИВ МАТІР ВІД ДІТЕЙ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 10. серпня. — Двері собвею на Лексингтон Евню замкнулися так скоро, що діти вийшли, а мати залишилася на пероні. Наробила з переляку великого крику. На слідуючій стації задержався собвей, а служба забрала заплаканих дітей та привела до заплаканої матери, яка вже успіла надїхати слідуючим собвеєм.

ЧОГО ВИВОЗЯТЬ З АМЕРИКИ НАЙБІЛЬШЕ.

ВАШІНГТОН, 10. серпня. — З статистики департаменту торговлі виходить, що Америка вивозить до других країв найбільше гуми до жування. За послідний рік вивезено тої гуми в ріжних формах на $4,536,010. Минувшого року вивезено гуми на $3,516,000, а в 1913 році на $1,469,000. Американська гума до жування запанувала отже на цілім світі і не має під тим оглядом конкуренції.

МОДЕРНІ ВІКІНҐИ В АМЕРИЦІ.

БОСТОН, 10. серпня. — До бостонської пристани причалило 4 кораблі, побудовані на подобу того, яким переплив Атлантик Лейв Ериксон тому 900 літ взад. Кораблі будуть курсувати між Берґен в Норвеґії а Филаделфією.

ПЕРЕДАЧА ДЕРЖАВНИХ ЗЕМЕЛЬ МІСЦЕВОГО ЗНАЧІННЯ СЕЛЯНСТВУ.

НКЗ-ем передав на затвердження Раднаркому проект передачі на Правобережжі (найбільше аграрно перенаселений частині України) в користування селянства Держмайно місцевого значіння. Проект торкається лише земель, що до цього часу цілковито здавались в аренду селянству.

Держмайно, що перебуває в користуванні радгоспів, шкільних установ і т. і. на Правобережжі, коли вони використують його цілком, залишається в їх розпорядженні. Колиж ці установи здають частину своєї землі в аренду селянству і коли ця частина не перебільшує 20% загальної, то ці землі теж передаються, але при умові, що в майбутньому році вся площа використовуватиметься цілком установою. В тому разі, коли площа, що здається в аренду, перебільшує 20%, то вона цілком вилучається з загальної площі і передається селянству.

Що торкається решти частини України, то землі місцевого значіння, що здаються в аренду на користування селянам, повинні зараховуватись до окружного фонду внутрішнього розселення. Ці землі мусять бути використані протягом 1926—27 року для задоволення місцевого безземельного та малоземельного селянства.

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНСТИТУТУ КНИГОЗНАВСТВА.

Наркомсвіти затвердив положення про український науково-дослідчий інститут книгознавства. Інститут підготовлятиме та видаватиме праці з теорії та історії книгознавства й його окремих галузей. Обєднуючи всю науково-дослідчу та бібліотечну роботу на Україні, інститут буде погоджувати пляни всіх книгознавчих організацій України. Для популяризації книгознавства інститутови надається право організувати курси, виставки, прилюдні засідання і т. инше.

На чолі інституту стоятиме директор, що його має призначити Наркомосвіти. Крім того при інституті існуватиме наукова рада, до якої будуть входити керовники секцій, наукові співробітники й аспіранти. Для постійної інформації про книгознавчу роботу в инших країнах інститут матиме своїх закордонних кореспондентів.

ЗІЗД ІНСПЕКТОРІВ ЛІТЕРАТУРИ.

В жовтні цього року Наркомосвіти скликає другий всеукраїнський зїзд інспекторів у справах літератури й видавництва. Зїзд обговорюватиме такі справи: завдання Головліту та перспективи його праці, стан праці на місцях, робота Головліту в галузі вивчення та оцінки літератури й діяльности видавництва УСРР, праця Головліту в галузі бібліографії й статистики, преси УСРР, й нарешті зїзд обговорить справу про звязок УСРР з закордоном в галузі друкованого слова.

НОВА ФИЛЯ АРЕШТОВАНЬ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Польська поліція, якій мабуть набридли вічні тіж самі процеси за комунізм, винайшла нову підставу до масового арештування Українців.

Вона відкрила „шпіонську організацію" в користь Німеччини, якої центром мавби бути Перемишль, а сіти її малиб бути розкинені по цілій Польщі. Членам цеї організації мають бути переважно студенти університету, підстаршини війська польського і взагалі круги української інтелігенції.

У звязку з цею аферою переведено в ночи 21. м. м. у Львові, Станиславові, Перемишлі і инших містах Східної Галичини масові ревізії в домах Українців і масово їх поарештовано. В самім Перемишлі заарештовано около 50 Українців. Цим разом не поминено також студентів-Українців в Кракові, бо й там переведено масові ревізії й арешти. Імен арештованих поліція не подає до відома того, що ревізії й арешти тривають далі.

Цей новий, в більших розмірах наскок поліції викликав серед Українців занепокоєння й переполох і то тим більше, що польська преса роздмухує цю аферу до небувалих розмірів і нацьковує польське міщанство на Українців.

Дня 14. м. м. арештовано у Володимирі Волинськім Дору Шмарок як делегатку МОПР-у (Міжнародна Організація Помочи політичним вязням), а з нею ще чотирох Українців. Всіх їх замкнено в арештах в Луцьку.

НЕМА АМНЕСТІЇ.

Помимо цього, що справа амнестії для політичних вязнів в Польщі стала до цеї міри пекучою, що в Варшаві повстав міжпартійний комітет для боротьби за повну амнестію, який знайшов відгук у цілій Польщі в численних зборах, протестах і резолюціях; помимо цього, що долею політичних вязнів заінтересувалася Міжнародня Організація Допомоги Політичним вязням; що у Франції повстав окремий комітет для боротьби за амнестію в Польщі і видав у цій справі відозву до культурного світа; помимо цього, що самі теперішні керовники Польщі признавали конечність амнестії і її обіцювали, — амнестії нема.

Премієр міністрів Бартель в своюму експозе з 19. м. м. спромігся в цій справі на таке становище уряду: „Уряд хоче зліквідувати справу політичних злочинів, поповнених перед першим квітнем 1923 р. через індивідуальну амнестію в границях правних".

В практиці буде це означати тільки, що нічого.

ВЕЛИКЕ СКРІПЛЕННЯ НІМЕЧЧИНИ.

Засоби золота і девіз німецького райхсбанку зросли в останнім часі о 175 міліонів марок і дійшли до суми 1817 міліонів. Покриття банкнотів золотом дійшло до 61.20 проц.

РОЗГЛЯД СКАРГ СЕЛЯН ТА РОБІТНИКІВ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

До центральних установ звертається з ріжними скаргами багато селян і робітників. Щоб прискорити розгляд цих скарг і полекшити селянам-ходокам змогу швидше виконати доручення від громад, Раднарком зобовязав Наркомземсправ, Наркомюст, Наркомсоцзабез, Наркомвнусправ та Наркомфін виділити відповідальних осіб, що зможуть безпосередньо розглядати ці скарги. На них буде покладено обовязок приймати селян та робітників. Відповідь по суті справи треба видавати не пізніш як протягом одного дня.

В разі, коли потрібно зробити розслідування по скарзі, його не можна доручати установі або особі, що на її вчинки подано скаргу. Це мусить робити вищий орган, або ревізійна комісія.

Раднарком запропонував місцевим органам влади широко оповістити селянській та робітничій людности про цю постанову. Перед тим, як звертатися до центральних установ, треба повести справу через місцеві органи, бо инакше при розгляді справи в центрі може утворитися тяганина.

ДИВНА ПОДІЯ.

В селі Скотниках, пов. ленчицького, сталось таке диво: Сопружє Ян і Розалія Покорскі не мали щастя до дітей. Мали їх шестеро, але всі вони повмирали в віці 4—8 літ. Врешті в р. 1919 уродилась їм донечка. Одиначку берегли як ока в голові, зі страхом гляділи на неї, бо боялись, щоб і ця дитина їм не вмерла. Але оноді мала дівчинка нагло захорувала і по тижневи умерла. В день погребу зійшлися сусіди і священик. При риданню матери і батька стали гробарі прибивати віко трумни. В тім дитина в трумні розпучливо зачала кричати і гримати в віко трумни. Всі, що були в хаті, повтікали. Серед метушні священик власними руками отворив трумну і побачив живу дівчинку з переляканими очима, бо не знала, що дїється з нею. В тій хвилі прибігла її мама Розалія, а побачивши свою дитину живою, поступила крок наперед і впала мертва на землю. Люди кинулись її ратувати, але все було надармо. Мамине серце не видержало і трісло. Щож сталося з дівчинкою? Лікарі ствердили, що вона не була вмерла, але попала в глибокий сон (летарг), з якого пробудилась саме в хвилі похорону. Але прояви її недуги були такі самі, як і инших 6 дітей, які померли. Отже можливе є, що й вони померли повірно (в летаргу) і їх живцем поховано. Ця дивна подія зробила велике враження на селян.

ГЕН. ВРАНГЕЛЬ МАЄ ДО-СИТЬ.

З Беоґраду (столиця Югославії) повідомляють, що генерал Врангель розвязав свої організації. Він задумує виїхати до Бельгії, де доживатиме спокійно свого віку.

ФИЛЯ НОВИХ АРЕШТІВ В ПОЛЬЩІ

ВАРШАВА, 10. серпня. — Сейчас по скінченню процесу проти української молоді, яку обвинувачувано в приналежности до української революційної організації, розпочалася друга налінка. Якраз тепер переводяться нові масові арешти. Українські часописи виходять з білими пятнами. Цензура не допускає ніякого голосу критики.

Всі ті надужиття походять головно з боку правих. В той спосіб хочуть вони застрашити правительство від плянованого нового курсу, який мав би принести деякі полекші для так званих національних меншостей.

В ЛУЦЬКУ ПОТРОЇЛИСЯ ПОЛЬСЬКІ ЖОВНІРИ.

БЕРЛІН, 11. серпня. — З Луцька на Волині доносять, що там потроїлося 120 жовнірів з польського полку, що там стоїть залогою.

ЧІЧЕРІН ВИБИРАЄТЬСЯ ДО ПАРИЖА.

ПАРИЖ, 11. серпня. — На протязі того місяця надіються тут приїзду Чічеріна, совітського міністра заграничних справ. Офіціяльно повідомляють, що Чічерін виїде на лічення, але знатоки привязують до цеї подорожі далеко більше значіння, бо та подорож припадає на такий мент, в якім відбуваються важні переміни серед самих совітів і других держав.

ВІДКИНУЛИ ЕПИСКОПСЬКУ ПРОПОЗИЦІЮ.

ЛОНДОН, 11. серпня. — Сталося це, чого ніхто не надіявся, навіть самі провідники майнерів. При загальнім голосованю майнерів 367,650 голосів заявилися проти приняття пропозиції епископів в справі злагоди страйку. За пропозицією голосувало 333,036 майнерів.

Екзекутива майнерської федерації скликує тепер наради, що далі робити.

ІТАЛІЙСЬКО-ЕСПАНСЬКИЙ ДОГОВІР НЕ ТОРКАЄ АМЕРИКИ.

РИМ, 11. серпня. — Представник уряду заявив, що заключений між Італією а Еспанією договір цілком не зачіпає інтересів Америки, ні Північної ні Латинської. Коли ходить о Злучені Держави, то їх інтерес не є тронутий навіть на Середземнім морю ні в Мароко чи Танґері. Права Америки, загарантовані й Альжирським пактом, остають ненарушені.

Коли Італія буде разом спільно з Еспанією виступати на території Латинської Америки, то це зовсім природне, бо обі держави заключили приязний договір.

ІДУТЬ НА НАРАДИ АЕРОПЛЯНОМ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, 11. серпня. — Чотирох міністрів виїхало аеропляном на міністеріяльну нараду з королем в Еланд над Балтійським морем.

ЕСПАНЦІ ЗДОБУЛИ СВЯТЕ МІСТО.

МАДРИД, 11. серпня. — Генерал Прімо де Рівера одержав відомість, що тубильські марокканські жовніри здобули святе місто Ксавен.

НІМЕЦЬКИЙ УРЯД СВЯТКУЄ КОНСТИТУЦІЮ РЕСПУБЛИКИ РАЗОМ З ГІНДЕНБУРГОМ.

БЕРЛІН, 11. серпня. — Канцлер Маркс сказав з нагоди свята конституції, що це добра ворожба для будучнини Німеччини, коли всі партії, мимо терть і політичних ріжниць, ставляться з поважанням до Ваймарської конституції. Коли канцлер згадав за улюблену німецьку вітчину, обєднану в республиці, всі присутні видали оклик радости. Президент Гінденбург перервав свої вакації і прибув до Берліна на урочисте засідання парляменту, щоби тим кроком задокументувати свою льояльність до конституції. Його поступок становив великий контраст до премієрів Баварії і Турингії, які виразно заявили, що не возьмуть участи в подібних манїфестаціях.

Президент Гінденбург дав ще з нагоди свята конституції великий обід, на який запрошено визначних урядовців і дипломатів.

ГРАД І БУРЯ ПО ВСІЙ ІТАЛІЇ.

РИМ, 10. серпня. — Зі всіх італійських міст доносять, що там впав підчас бурі град, величини курячих яєць та наробив в городах і полях величезної шкоди.

ХОЧУТЬ ВИКУПИТИ МАЙНИ.

БЕРЛІН, 10. серпня. — Німці хочуть допомогти Франції в її змаганнях уздоровити свою валюту в той спосіб, що хочуть закупити великі майни в области Саари. Ту справу обговорював Бенямин Стронг, говернор Нюйоркського Федерал Різерв Бенк з д-ром Шахтом, президентом німецького Райхсбанку. Така трансакція не противиться, на їх думку, постановам верзальського договору.

ПОЛЬЩА СПЛАЧУЄ ДОВГИ.

ВАРШАВА, 10. серпня. — Міністерство фінансів заявило, що сплатить довг в сумі десять міліонів долярів, які належаться Федерал Різерв Банкови в Ню Йорку, а які позичила Польща в своїм часі на ратування своєї валюти.

АМЕРИКАНЦІ ИДУТЬ НА ЗУСТРІЧ ФРАНЦІЇ.

ЛОНДОН, 10. серпня. — Бувший говернор стейту Огайо, Джеймс Какс, який був демократичним кандидатом на президента в 1920 році, взивав в своїй промові, яку виголосив на кораблі „Аквітанія", щоби Америка змінила своє поступовання в справі стягнення европейських довгів. Особливо, щоби звернула увагу на тяжке положення Франції.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НА ДОПОМОГУ ПАСЕЙСЬКИМ СТРАЙКАРАМ

Ґенеральний комітет допомоги текстильним страйкарам звернувся до робітництва з просьбою дати допомогу страйкуючим текстильним робітникам в Пасейку. Та допомога тепер особливо пожадана, бо вона не тільки має дати корм дітям бідних робітників, але виявити велику силу робітництва, робітничу солідарність. А такого вислову сили і робітничої солідарности тепер треба як найбільше, бо якраз тепер наближається той мент, коли з боку впливових урядових кол у Вашінґтоні може прийти натиск на властителів ткацьких фабрикантів, щоби погодилися і пристали на слушні домагання ткацьких робітників.

Ткацькі робітники стоять вже на передодні переговорів. Ті переговори будуть для них корисними тільки тоді, коли за ткацькими робітниками стане робітництво цілої Америки. Ткацькі барони мусять стати перед великим робітничим фронтом і натиском, перед тим, що робітники не уступлять з поля битви, видержать боротьбу і побідять. А що барони знають, що в хату пасейського страйкуючого робітника заглянула нужда, треба отже тепер загальної матеріяльної піддержки з боку всього робітництва, щоби барони були свідомі того, що робітництво не дасть загинути свому братови, щоби пізнали, що нуждою не зломлять страйкуючих.

В СПРАВІ ДОПОМОГИ СТРАЙКУЮЧИМ ВІДНІССЯ ДО НАС ЩЕ И ГР. МИХАЙЛО ПРИПХАН В СВОЇМ ІМЕНИ І В ІМЕНИ 97. відділу У. Н. СОЮЗА В ПАСЕЙКУ, В ЯКІМ ВІН Є ПРЕДСІДАТЕЛЕМ. В письмі до редакції пише гр. Припхан слідуюче:

„Браття і Сестри, Товариші і Товаришки. Всі Ви чули про наш пасейський страйк, що вже мучить нас 6 місяців. Майже всі Українці, що живуть в Пасейку, а головно члени У. Н. Союза беруть участь в тім страйку. ТРЕБА БУТИ ТУТ НА МІСЦИ. ЩОБИ ПІЗНАТИ, ЯК ВЕЛИКУ БОРОТЬБУ ВЕДУТЬ РОБІТНИКИ З ФАБРИКАНТАМИ І ЇХ ЛИЗУНАМИ. НАТЕРПІЛИСЯ МИ ТУТ БЕЗ МІРИ. ПОЛІСМЕНСЬКІ ПАЛЮГИ РОЗБИВАЛИ НАШІ ГОЛОВИ, А КОСТИ НАШІ ТРІЩАЛИ ВІД ПОБОЇВ. ВОЛОС СТАВ БИ ДУБОМ І СЕРЦЕ ЗЖАХНУЛОСЯ БИ КОЖДОМУ, ХТО БИ БАЧИВ НАШІ ТЕРПІННЯ І НАШУ БОРОТЬБУ.

НЕ ЩАДЖЕНО ТУТ НІ ЖІНОК НІ НАВІТЬ МАЛИХ ДІТЕЙ. ВСІХ ЇХ ПОБИВАЛИ ЗА ТЕ ТІЛЬКИ, ЩО ВОНИ ВАЖИЛИСЯ ПЕРЕХОДИТИ ПОПРИ ТУ ФАБРИКУ, ДЕ ВОНИ САМІ АБО ЇХ БАТЬКИ ПРАЦЮВАЛИ І ПОТРАТИЛИ СВОЇ СИЛИ ТА ЗДОРОВЛЯ.

Фабриканти не хочуть, щоби робітник належав до юнії, а хотіли би, щоби робив їм за півдармо, а вони щоби згортали міліони. Та робітник розуміє сегодня справу инакше. Не буде кінця страйкови, коли не буде юнії, кращої платні і меншого числа годин праці. Боротьба мусить тревати далі. Жадання робітників мусять бути сповнені.

Так стоїть справа з страйком. Боротьба йде і буде йти. Нікого тут не боїмося. Лякаємося хиба тільки одного, а то голоду, бо він вже є, вже заглядає нам в вічи. Особливож докучає нашим дітям. Тому відзиваємося до всіх членів У. Н. Союза: Відчиніть свої благородні серця і допоможіть нам в тій тяжкій боротьбі, а коли не нам, то хоч нашим дітям, які не мають хліба, а немовлята молока.

Молодечий Союз в Пасейку простягає свої рученята і просить Славних Союзовців о допомогу для малих робітничих діточок."

До голосу гр. Припхана нема що додавати. Та просьба повинна зрушити наші серця. Повинні поплисти жертви, які прийме адміністрація нашого часопису і відішле їх в призначене на ту ціль місце.

Пасейський текстильний страйк не є справою місцевою, не торкає тільки пасейських робітників. Цей страйк зачіпає інтерес цілого робітництва. Тому загал робітництва повинен його поперти. Повинні поперти його й українські робітники ще й з того боку, що через него терплять українські робітники в Пасейку. Повинні поперти цей страйк і члени У. Н. Союза, бо страйкуючі в Пасейку українські робітники. це головно члени Союза.

КОМУ ЯК КОМУ, АЛЕ НАМ ЯСНО

Пишуть до нас від Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, що до них не доходить „Свобода". Пишуть, що робили вже всі можливі заходи, щоби дістати „Свободу" до бібліотеки товариства, але ті заходи марні. Пачку, яку вислала адміністрація нашого часопису зількома річниками „Свободи", завернули з почти в Польщі і переслали назад до Америки. Та що більше: пишуть нам з краю, що польська почта витягає навіть з реджістрованих листів пересилку „Свободи", а навіть витинки з нашого часопису. Доносять нам, що одинокий спосіб, в який дістають час до часу „Свободу", це перепачковання її з Чехословаччини або з Німеччини. Таке нам пишуть і дивуються, що та сама Польща, яка не дає вступу „Свободі" на польську територію, перепускає одначе „Америку", головно від того часу, коли став її редактором др. Осип Назарук. Питають нас: як це розуміти і чому це так?

Старий край дивується, а ми ні. Для нас та справа ясна. Думаємо, що вона рівнож добре ясна й для наших читачів, особливо тих, що мають нагоду читати одну й другу часопись.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАНТЕОН

ВОЛОДИМИР САМІЙЛЕНКО.

Сьогодня 12. серпня, рік минув, як у Боярці під Київом помер український поет-сатирик В. Самійленко. Перебування на іміґрації, яке тревало від 1919 до весни 1925 року, остаточно підточило здоровля небіжчика. Еміґрував поет з своєї рідної землі під натиском московських червоних орд. Перебуваючи на іміґрації, він переживав страшну матеріяльну нужду, але кріпився цілих пять років, щоби не вертати під чужинецьку окупацію. Лише тоді, як побачив, що вже сили його зовсім покидають, коли відчув, що вже не довго йому залишилось жити, потягнуло його туди до дому, щоби хоч вмерти на рідній землі.

Не довго він прожив серед своїх людей, серед рідної природи, бо уже в серпні місяці його поховали в сиру, червоними кайданами скуту, рідну землю. На могилі його поставили селяне високий березовий хрест, що всім проїзжаючим до Київа, чи з Київа, вказує, де похований той, хто гострою сатирою, мов замашним батогом карав громадські пороки нашого суспільства.

Його „Горе поета" стало клясичним прикладом, як шанують люде працю своїх визначних людий, як мов ті єванґельські безроги топчуть ногами найдорожчі перли, витвір духа своїх ґеніїв.

Поет слізно росповідає своє горе, коли він побачив, як:

I гидкий, поганий крамар
(Чи бува що в світі гірше?)
Загорнув мені ту свічку
У мої чудові вірші.

Пішов поет купити лойову свічку, а там загорнули її в його вірші. Загорнули її в те слово, в той Божий дар, що поет вклав в нього, щоби дати свому народови подарунок — чудову перлину.

Роскудовчивши волосся,
Не одну писав я нічку...
I в чудовую поему
Лойову вгорнули свічку!

Скільки є таких крамарів, що зневажають працю великих людей, що не тільки загортають в неї „лойову свічку", але й калом обкидають память великих проводирів національного духа. Вони стоять далеко нижче навіть від того крамаря, якого тут називає Самійленко.

Другою його сатиричною річчю треба назвати „Ідеальний публіцист". Не станемо спинятися над характеристикою цієї сатири, бо даємо її в цьому числі ґазети всю. Уже читач сам розбереться, про тип якого то публіциста йде мова. І напевно легко знайде в ньому образ публіциста, якого маємо й тут в Америці.

В сатирі „На печі" Самійленко громить тих патріотів, що все своє життя пролежують на печі, та мріють, як:

За Вкраїну мою, чи то в день [чи вночі,
Моє серце сповнялось клопо- [том.

Тай усе. Але щоби стати до активної праці, щоби стати до боротьби, як то було:

Наші предки колись задля [краю свого
Труд важкий підіймали на [плечі —

то для цього вже сили в собі не знаходять сучасні патріоти, бо у них:

Замісць куль і шабель, у нових [діячів
Стало слово гаряче за зброю.

Але сучасний патріот і тої зброї боїться вживати, щоби не почули сусіди, яким не подобається воля нашого краю, а тому:

На таємних думках та мріях [палких
Я роботу народню обмежу.

В цій сатирі в протилежність продажньому публіцистови, що кричить і галасує на всіх без пуття й чести, Самійленко виводить другий тип патріота, що говорить „моя хата з краю — я нічого не знаю", та ухиляється від всякої громадської, народньої роботи. Таким патріотам він вкладає в уста такі саркастичні слова:

Слава-ж нам! бо колиб дух на- [роду погас,
Не стерпівши свого лихо- [ліття,
То по йому хоч зо два примір- [ники з нас
Дочекають нового століття.

Слава нам! хочби вмерла Вкра- [їна колись, —
Її слід буде легко шукати,
А щоб краще навік ті сліди [зберіглись,
Буде зроблено з нас препа- [рати.

Ті патріоти, що не виявляють активности в громадській праці, не беруть активної участи в народній боротьбі, заслуговують лише на те, щоби з них зробити препарати, засушити їх і показувати наступним поколінням, як дивні потвори хрунівства того часу, коли нарід боровся за своє відродження, а пізнійше за визволення.

Знаменита сатирична його поема „Герострат" вимагає цілком окремого присвячення їй більше місця, а тому иньшим разом спинемося на ній докладнійше.

В своїх ліричних поезіях Самійленко виявив глибокий патріотизм і гарячу любов до своєї країни, до свого покривдженого народу. Тут він, також, як і в сатирах все спиняється на громадсько-суспільнім та національнім життю.

Найдорожчою перлиною для поета:

Єсть вона — сльоза святая,
За нещасний люд пролита.

Не всі люди можуть мати ту перлину, бо:

Тільки той її знаходить,
Хто чутким родивсь до горя.

Хто має серце, хто має почуття й любов до свого народа, до свого найменьшого, найнещасливійшого брата, той лише може посідати цю перлину. А перлину ту:

Одібрать її не може
Ніяка злоба несита.

Той, хто став до боротьби за свій народ, той, хто пішов служити йому а не сильним „мира сего", нераз добуде ту перлину, проливши сльозу за народ свій, та стерпівши всякі наруги, посміховиська, проклони й образи. Але всеж ніхто тої перлини ні відбере від борця народнього.

У своїй поезії „Людскість" поет запитує:

Але невже нема ні іскорки чес- [ноти?
Невже крім пишних фраз та [поривів дрібних
Нічого вже нема в найвищої [істоти?

Найвищою істотою поет називає людину. Але нічого людяного в ній він не бачить, бо:

...ставши мудрими, ми кинули [на шлях
Найкращую душі людської по- [ловину.
Немає серця в нас.

Навіть ґенія свого не можуть люди без серця розуміти:

А ґеній — нащо він, для рою [комашні?

Таке з розпукою говорить поет.

А далі:

Я вірю в кращий час, але душа [болить:
Хотілось би тепер, у цю сла- [ветну добу,
Душею піднестись, зрадіти хоч [на мить,
Як не людей знайти, то хоч [людську подобу.

Звертаючись у двох своїх віршах „Україна" до своєї батьківщини, поет виявляє високо-патріотичну любов до свого обездоленного краю:

Поки живуть думки в душі [моїй,
Про тебе, ненько, думати не [кину.
Як мрію чистую з найкращих [мрій,
Я заховаю в серці Україну.

Так в натхненню говорить поет.

Стане одиноким провідником його життя та мрія, що:

...як святіще ясне,
Шляхом правдивим поведе [мене.

Який же той шлях? А шлях той такий, що ним можуть йти тільки натури чесні, хоробрі й відважні, бо:

...той шлях важкий,... терни- [стий!

І поет хоче ним іти й пішов тим шляхом. Не міг поет, як патріот, як чесний син свого народу:

...тоді квіток шукать,
Коли тебе, твій любий образ [чистий
Несхнучі сльози тяжко тума- [нять?

Звертається він в запалі до свого рідного краю:

О ні, того скарають муки люті,
Хто зможе в час такий тебе за- [бути!

Цей проклін поета висить над головами тих, що ізза „злата нечестивого", чи ізза панської ласки відвертаються від свого рідного краю, від свого рідного народу.

Закінчимо словами поета з другого вірша „Україна":

Гей, хто хоче всім свободи,
Поєднаймось, як брати!
Сонцем правди, світлом згоди,
Боже, шлях нам освіти.
Хай забудеться недоля
І неслава давніх літ,
Щастя-ж рівне й рівна воля
Засияють на ввесь світ!

Виконання сего заклику є найліпше вшанування українського поета й найбільшого сатирика Володимира Самійленка.

Володимир Самійленко.

НАЙДОРОЖЧА ПЕРЛИНА.

Бачив я усякі перли
І коштовні самоцвіти,
Але єсть одна перлина,
Що з усіх найкраща в світі.

Купувать її не можна,
Або нею торгувати;
Її часто мають бідні
І частіше ніж багаті.

Ту перлину не дістати
Ні з печер землі, ні з моря:
Тільки той її знаходить,
Хто чутким родивсь до горя.

Одібрать її не може
Ніяка злоба несита.
Єсть вона — сльоза святая,
За нещасний люд пролита.

ПОДЯКА.

Я низше підписана складаю сердечну подяку Українському Народному Союзови, а також урядникам сеї орґанізації, за виплаченне мені тисячу долярів посмертної запомоги по моїм мужу Антоні, котрий був убитий у майнах.

Я бажаю сьому Батькови, що добре дбає за свої діти, щоби він ріс у силу, в число членів, своїх дітий, та в маєток, який він уживає так добре на їх ратунок.

Складаю теж подяку урядникам і членам відділу 78. в Майнерсвил, Па., які взяли участь у похоронах мого покійного мужа та відвели його на місце останнього спочинку.

Я бажаю орґанізації, якої урядники й члени так щиро потішають грішми й прислугами всі нещасні сироти і вдови, щоби вона приєднувала членів і члениць як найбільше.

Юлія Кіт,
Майнерсвил, Па.

Володимир Самійленко.

ІДЕАЛЬНИЙ ПУБЛІЦИСТ.

Він пише сміливо, не боячись нікого...
Слабого, —
Усе, що вказує йому його натура...
Й цензура.
Він може написать філіпіку завзяту...
За плату.
Він скаже, що зґола порядки всі лихії...
Чужії.
Що стогне ввесь народ, тяжким забитий горем...
За морем.
Він біди згадує країв усіх нещасних...
Крім власних.
Він пише, як зробить, щоб став багатшим кожний...
Вельможний.
Він хоче, щоб народ ізмалку міг навчатись...
Вклонятись.
Він хоче, щоб і пан придбав потрібні знання...
Здирання.
Не вміє він брехать і дурно гроші дерти...
По смерти.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ЯК ТРЕБА РОЗУМІТИ ТУ БОРОТЬБУ, ЯКА ТЕПЕР ПОВСТАЛА СЕРЕД УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ В АМЕРИЦІ.

I.

Як член У. Н. Союза, читаю кожде число „Свободи", а що живу в Филаделфії, то читаю і „Америку". В життю громадськім беру таку участь, як пристало на звичайного собі робітника. Роблю, що в моїх силах. Але загально-народному життю приглядаюся добре. І думаю, що відчуваю і розумію, о що йде тепер боротьба між нами в Америці.

Скажу правду, що коли др. Назарук висипав в трох числах Америки цілу купу лайок і бруду на особу д-ра Мишуги, то мені хвилево видавалося, що це боротьба між двома докторами. Але то так тільки на початку. Колиж я справу роздумав і пішов між люди та прислухався до того, що вони між собою говорять, то можу сказати тепер в імени своїм і других, що тут не йде боротьба о особи. То тільки др. Назарук хотів хитро-мудро закрутити справу і відібрати їй загальний характер. Хотів відвернути увагу загалу від тої роботи, яку він веде разом з епископом д-ром Богачеським.

„Свобода" і „Обєднанне" поставили справу ясно. Вони не хочуть зносити в Америці ніякого рутенства, ніякої кацапщини ні малопольщини. Вони хочуть, щоби цілий наш нарід і наші епископи протестували проти накиненого Ляхами конкордату, щоби наш нарід поступав вперед та шанував память таких своїх синів як Івана Франка, якіціле своє життя віддали на службу свому народови. Вони хочуть, щоби нашому народови не наставляти бука в формі духовного і світського єдиновластя, а щоби нарід виховувати так, щоб він розвивав свої сили та вчився правити сам собою.

Ото ті страшні гріхи, за які так лає „Свободу" др. Назарук. Отсе ті гріхи, з яких він каже редакторам „Свободи" сповідатися.

А я кажу, що коли вже др. Назарук заліз між Христіян і католиків і до сповіди, так хай це пристосує до себе і висповідається з таких гріхів:

Перше, хай висповідається перед заснователями і активними членами Січової Орґанізації в Америці з того великого гріха, що він розбив своєю гетьманською пропаґандою нашу так нам дорогу Січову Орґанізацію, для якої ми вложили стільки літ труду і стільки власного гроша. Кількасот Січовиків з самої Филаделфії вимагають від д-ра Назарука сповіди з того гріха. Др. Назарук тут живе, чому не відважиться прийти і висповідатися, а почує голос народа.

Другий гріх, з якого др. Назарук повинен висповідатися, далеко більший від першого. Тим гріхом є те паплюження, яким обкидує др. Назарук таких народних діячів, що принесли відродження нашому народови, котрі збудили широкі маси народу з твердого сну, які виховали цілі покоління тих, що пролляли кров за самостійну українську державу. Всіх їх вилаяв др. Назарук от хочби в січовім орґані в статті, яку він затитулував „Драгоманівці". До тих, що виховувалися під впливом пок. Драгоманова, належав і наш національний ґеній Івн Франко, поет українських чорноробів. „Америка" обурюється за напад „Свободи" на рутенського епископа. Поминувши те, що таких нападів не було, та що були тільки слушні заміти, треба замітити, що в „Америці" вільно др. Назарукови лаяти і обкидувати болотом наших діячів, що виховували цілий український нарід. Це ніяка провина в очах Америки, але провина і то груба, це те, коли „Свобода" пригадує епископови, що він повинен послухати голосу народа і заявитися за тим, щоби дієцезія називалася українською а не рутенською, що він не повинен обороняти, але протестувати проти конкордату, що він не повинен шпіонувати за тим, чи в церковних галях відбуваються концерти в честь Франка і т. д.

Не обмиєте ви, пане др. Назарук своїх рук з того бруду, яким ви обкидали наших найвизначнійших людей. Будете мусіли дуже довго благати український нарід, щоб допустив вас ще раз до якоїнебудь роботи. І сумніваюся, чи вас допустить, бо ви тільки вмієте нападати, і руйнувати, а не будувати.

Іван Кіцак,
член 156. від. У. Н. Союза
і б. член Січової Орґанізації,
Филаделфія, Па.

II.

Серце радується, коли бачу, що наші славні члени Союза так гарно розуміють, в чім тут справа. Перше родилися ми Українцями і та справа мусить бути у нас на першім місци. Ніхто з нас не є проти церкви, ні проти духовенства, ні проти епископа і нічого їм противного наша „Свобода" не пише. „Свобода" стоїть тільки твердо на нашім національнім ґрунті. Вимагає від кождого з нас, хтоб він не був, робітник, священик че епископ, щоби були добрими українськими патріотами, щоби боролися зі всім, що йде на шкоду нашому народови, без огляду на се, звідки той удар не виходивби, чи з Варшави чи з Риму чи з Москви чи зі всіх тих місць разом.

Честь У. Н. Союзови за таку роботу, честь редакції „Свободи".

Михайло Припхан,
член 97. від. У. Н. С. в Пасейку.

ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ПРО ХВОРОБУ РАКА.

Та слабість, яку називають раком (кансер), була відома людям з давних давен, від перших початків медичної науки, і здавна медицина не знала, що з нею робити. Та певна річ, що тепер люде знають про неї більше, як знали колись. Відомо теж, що дуже богато людей вмирає від рака, в Америці, наприклад, більше, як від усякої иншої хвороби. Офіціяльна статистика смертности показує, що найменше 100,000 людей вмирає щорічно в Злучених Державах через хворобу рака; в самім нюйорськім стейті було через неї в 1923 році 37,741 випадків смерти, а в самім місті Ню Йорку 19,038. Це значить, що з кождих восьми мущин, які вмирають у віці поміж 55 і 70 роком життя, один вмирає від рака, а в жінок він ще більше поширений і становить причину смерти кожної пятої жінки поміж 45 і 65 роком.

Одначе зовсім певно можна допускати, що випадків рака буває богато більше, ніж показують ці цифри урядової статистики. Діягноза, від чого людина вмерла, не все певна. Рак може зявитися всюди в організмі людини, і зверху і внутрі. У внутрішних органах і ще десь глибоко в неприступних місцях не все можна розпізнати. Посмертні автопсії в шпиталях показують, що яких двацять до трицяти відсотків більше людей вмирає від рака, ніж перед смертю знається, що в них був рак. Не знати навіть, чи слабість та більше поширена тепер, ніж була колись. З статистики смертности останніх десятиліть виходило би, що так, але мабуть справа в тім, що та статистика з кожним роком стає точніша.

Що є причиною тої слабости? Певної відповіди наука медицини не дає, але вже давно відомо, — і досі тої теорії не збито — що рака часто і звичайно попереджає постійне (хронічне) подразнення в якімсь місці. Воно може бути фізичне або хемічне і ріжного рода, але майже все можна ствердити, що поки розвинулася хвороба рака, воно було. Так, наприклад, зломаний або неправильний зуб, драпаючи язик, спричиняє таке подразнення, що часом веде до рака. Такий самий наслідок можуть мати зле допасовані штучні зуби, що неустанно труться об ясна або піднебіння. Коминярі, в яких тіло неустанно вкрите саджею, ткачі, що мають діло з певним спеціяльним олієм, робітники, які працюють коло анілінових фарб, — мають рака трохи частіше, ніж люде инших фахів і занять. Думають, що в жінок рак приходить часто внаслідок подрапання чи поранення при породі. Буває, що бородавки на тілі, які раз-у-раз обтираються та обдрапуються об одежу, часом вироджуються в рака.

Яка з того наука? Власне, не допускати, щоби тіло було денебудь так неустанно дразнене, дратоване чи драпане.

Всяку драпину чи ранку чим швидше загоїти і усунути причину. З раком справа та, що й з усякою иншою хворобою, — що лекше їй заздалегідь запобігти, ніж вигоїти.

Одначе не всяке подразнення неминуче веде до рака. Навпаки, можна сказати, що це тільки виїмкові випадки. Значить, мусять бути ще окрім того якісь причини, якісь впливи, що спричиняють хворобу. Та які саме — про те, на жаль, дуже мало відомо. Дослідам рака, особливо причин цеї слабости, віддано вже дуже богато часу і труду, у всіх краях тисячі лікарів працюють над розвязкою питання, але воно ще не розвязане. Поставлено стільки ріжних теорій і гіпотез, що можна напевно сказати, що хтось вже був або є на добрій дорозі до розвязки загадки рака, та хто саме — це стане відомо аж тоді, як загадка буде розвязана.

Майже всі лікарі згоджуються, що рак не є конституційна хвороба, значить: у своїх початках не захоплює цілого організму, тільки якесь одно місце. Тоді його можна ще вирізати хірургічною операцією, або знищити з помічю раду, і коли справді винищено кожну кліточку рака, то це й конець хворобі і людина вповні вигоєна.

Коли хто підозріває, що в нього рак, повинен негайно вдатися до доброго лікаря і віддатися йому під опіку. Коли лікар має підставу думати, що це справді рак, то бере маленьку частинку нарослі і віддає під мікроскопічний розгляд, який покаже, чи це справді рак і власне якого рода рак (є ріжні роди). Тоді лікар може рішити, чи ліпше усунути рака операцією, чи ужити промінів „X" чи раду, чи комбінувати ті методи. Тільки тих трох способів уживають тепер лікарі. Звичайно, можна надіятися, що в будучности буде найдено якесь лікарство проти рака. Дехто думає, що цю хворобу спричиняють дрібненькі мікроби-паразити, але тоді це мусіли би бути якісь зовсім инші мікроби, ніж ті, що досі відомі в заразливих слабостях. Рак не заразливий, бо досі не було випадку, щоб лікар чи людина, яка доглядає хорого, заразилася.

Торік в літі ґазети по всім світі рознесли вістку, що два добре відомі анґлійські лікарі, Гай і Барнард, відкрили якусь спеціяльну матерію, що мовляв, спричиняє рака. Очевидно, від найдення причини було би вже недалеко до способу лікування. Одначе вістка була неточна. Досліджуючи спеціяльну болячку, яка трапляється тільки в одної породи курей, вони вспіли виділити з неї дві субстанції, які разом витворювали ту болячку в курей тої породи, але окремо ні. Воно може мати своє значіння і для дослідів над раком, але покищо від їх відкриття до лічення всіх форм рака в людини ще далеко.

Кілька місяців тому ґазети принесли також вістку про новий метод проф. Блейр Бела в лікуванню рака. І це правда, що цей відомий лікар в Ліверпулі має свій метод лікування спеціяльним розчином олова, і правда, що досягнув ним дуже замітних результатів. Подужували пацієнти, яких вже ні операцією ні радом не можна було вилічити. Одначе не всі подужали і проф. Блейр Бел сам каже, що покищо його метод є тільки в стадії спроб, експериментів. Теорія така, що олово вбиває і нищить клітинки рака, але треба давати його пацієнтови в дуже малих дозах, щоб не вбити і не знищити здорових клітин тіла. А це справа дуже трудна, щоби в кождім окремім випадку вимірити і застосувати відповідну дозу, і кажуть, що окрім проф. Блейра ніхто навіть не зважується це робити. Та й цей метод дає промінь надії, за який хапаються і лікарі і слабі люде.

Американське товариство для боротьби з раком подає слідуючі „знаки небезпеки" — можливої хвороби рака: всяка болячка або рана, яка не хоче гоїтися; всяка неприродно тверда „грудка" в тілі, особливо в грудях; всяка хронічна нестравність, якої не можна инакше пояснити. Все це не значить ще, що є рак, але повинно бути осторогою, щоби заздалегідь порадитися лікаря.

КРОКОДИЛЬ І ЙОГО СТОРОЖ.

Крокодиль — це може один з найбільш осоружних звірів між плазунами в горячих краях. Він похожий тілом на величанську ящірку, — його довгота іноді виносить більше, ніж 20 метрів, на хребті укритий він весь твердим панцирем, якого не береться й револьверова куля, а пащека в нього така велика і повна таких страшних зубів, що коли її побачать малі звірі, то вони з перестраху не всилі втікати. Тому в малярстві водиться уже від віків звичай, що кожного страшливого змия, з яким — після переказу — боролися колись великі й божі лицарі (нпр. св. Юрій) малюють у виді крокодиля. А прецінь — хоч і яка люта оця потвора, то все таки і в того звіра є щось в роді чуття — для дружби.

Крокодиль пожирає именно не тільки великих звірів — а іноді й людей, але при тім він безупинно полює і на таку малу добичу, як ріжного рода мякуни, черви, пявки то-що. Але з гими дрібними жертвами виходить в ненаситної потвори біда. Деякі з них не даються йому так правильно проковтнути, як нпр. вівця, тільки вгризаються йому в величезне піднебіння і гут таки добре дошкулюють старому опришкови. Але в крокодиля і на тих малих злюк є спосіб. Коли він именно почує, що в нього на піднебінню їх за багато, він лізе з води на сушу, отвирає пащеку широко від одного краю до другого і так застигає без руху, начебто когось дожидаючи. А знає цей потвір добре, кого він так дожидає! Це ось маленький пташок, що живе в тамтих сторонах, з таким острим дзьобиком, що ним він в силі очистити піднебіння крокодиля з усіх галапасів. Він називається в науці Hyas aegyptiacus, Араби-ж назвали його „сторожем крокодиля", і так його називає славний німецький природник Брем. Видом він похожий трохи на дрозда. І от цей пташок без страху влітає в пащу крокодиля, освободжує її від усіх непрошених гостей, а зробивши своє, спокійненько відлітає. А крокодиль добре знає й те, що своєю задною лабою він мігби собі від біди сам очистити рота, — ну, але йому побачення з маленьким другом багато миліще!

Так бачимо, що навіть такий жорстокий звір як крокодиль уміє відчувати вчинене йому добродійство і вміє бути на свій лад — вдячний. Бо хоч таких малих пташків, як той єгипетський дрозд, крокодиль хватає звичайно, де їх тільки стріне, то свойому „сторожеві" ще ніякий крокодиль не зробив нічого злого.

В школі.

Учитель тримаючи в руках 25 центів, каже до дітей:

— Хто дасть найліпшу відповідь, кого найбільше ми повинні любити, той дістане цих 25 центів. Ану, Павле?

— Тата! — відповідає Павло.

— Тата треба так чи сяк любити, каже учитель — а що ти, Микито?

— Маму! — вихоплюється Микита.

І то не добра відповідь, бо маму ми і так любимо. Хто ще?

— Сусідів — хорих — моркву — пироги... — були инші відповіди.

— Ні, і то зле; а що ти, Срульку, думаєш: кого ми повинні любити?

— Ісуса Христа! — відповідає Срулько.

— Так, твоя правда. Ти добре сказав, на тобі 25 центів — і з цими словами дав Срулькови 25 центів.

Всі діти поотвирали роти та жалували, що вони не дали такої відповіди. Але й самому учителеви відповідь Срулька видалась незичайною, отже звертається до нього і питає:

— Скажи мені Срулю, чому ти сказав, що ми повисні любити Христа. Ти-ж не християнин?

Срулько замнявся; нарешті каже:

— Ну, бизнес є бизнес!

На похороні.

Дяк Сметана: — Я знаю, що то трохи за скоро говорити вам про женячку в годину по похороні вашого чоловіка, ну, але, знаєте... кажу, що думаю..

Нова вдовиця (плачучи): — Я дуже жалую, дяче, але паламар говорив мені про себе ще на цвинтарі...

Іван Франко.

ПАНСЬКІ ЖАРТИ.

ПОЕМА

ОСТАННІХ ЧАСІВ ПАНЩИНИ.

(4)

— „Набрехали?
Хто, що, по що? Чи се брехня,
Що ви приватно і з амбони
Хлопам розводите андрони
І всюди клеплете що-дня,
Щоб кинули горівку пити?"

„Се правда".
„Ну, я як хлопня
Послухає сих слів, то що
Мені з горальнею робити?"

„Се не моя річ".

„Ото-ж то!
Не ваша річ! А підтинати
Мій дохід, хлопа бунтувати,
То ваша річ?"
„Дарують пан,
Роблю се не по своїй волі!
Роблю те, що духовний стан
Мені велить. В те, що на полі,
В коморі, хаті і стодолі
Хлоп робить — не мішаюсь я,
Та дбать про душі їх, вести
В життю їх шляхом чесноти —
Се, прошу пана, річ моя".

„Е, тере-фере, моцюмпане,
Усе те, се пусте гадане,
А я кажу вам раз на все:
Хай про тверезість ту пустую
Від вас і слова більш не чую
Ні я, ні люде! Киньте се!"

„Я-б радо кинув ті історії,
Я-б навіть був не починав,
Коли-б виразний не дістав
На се наказ із консисторії".

„Се, що у біса!" — крикнув пан,
І скочив, наче приск в халяві
Почув. — „Пралати ті плюгаві
Задумали, мабуть, наш стан
Пустить з торбами! Покажіте
Мені сей наказ! Боже-світе,
Та я їм ним кінця дійду!
Не пожалію вже видатку,
В губернії припну їм латку,
А то й до цісаря піду!"

„Я наказу із консисторії
Не можу дати" — піп сказав, —
„Він посилався по курсорії,
Я й нумеру не записав".
„Га, попе!" — скрикнув пан сердито, —
„Ти брешеш! Аж тепер відкрито
Твою брехню! Із консисторії
Не було жадної курсорії,
Котра-б наказувала се.
Бо знай, усі курсорії ті
Дяк під загрозою мені
Все до прочитання несе.
Так от якийти! Тут і сам
Неправні, бунтівничі речі
Говориш раз-у-раз хлопам,
А криєшся за власти плечі!
А як він, мов святий, зложився!
„Я-б того й не розпочинав!"
Постій но, будеш ти ще знав
З ким ти так хитро зачепився".

Та диво, голос той сердитий,
Вразливі, прикрії слова,
Що, бачилось, к землі прибити
І похилити й принизити
Старого мусіли попа,
Зовсім аж навпаки неначе
Сердезі духа додали.
Він випростувався, тремтяче
Обличче заясніло, око
Зустрілось з панським. Він глибоко
Вклонився і сказав: „Коли
Я провинив що проти права,
То що-ж робити, відповім!
Роблю лиш те, що божа слава
Мені наказує. Я стою
Вже в гробі одною ногою.
Мене не тикає зовсім
Грізьба ніяка, ні обава,
Сумління в мене понад всім".

Сказавши се, ще раз вклонився
І звільна, тихо віддалився.
Пан аж зубами скреготав.
„Постій же, попе! За ту штуку
Ти ще мою почуєш руку!"
Раз-по-раз люто він шептав,
І кляв, і слав старого к дідьку.
Та, вагмувавшися крихітку,
Він прибирать став у думках,
Як справдити свої погрози, —
І з лютости трохи що сльози
Не виступали на очах,
Коли побачив, що попові
За ті науки та промови
Не так то легко що зробить.

У консисторії просить,
Аби попові заказали,
Взяли його, або вкарали —
Те пана якось не кортіло.
Чи до циркулу заносить
На нього скаргу? Там і мови
Нема про те, щоб виграть діло.
Та-ж там комісар, що й послідню
Сорочку радо-б з нього здер!
„Ні", — думав, — „лиш одну тепер
Дорогу бачу відповідну:
До Львова їхать! Там і так
Контракти, сойм постулятовий,
Забави... Продамо ріпак,
От і знайдеться гріш готовий.
І жінка трохи погуляє, —
Давно вже, бідна, нарікає,
Що дома із нудя засхне.
Ну, то й піду я особисто
До губернатора і чисто
Все розповім. Та-ж він мене
Зна здавна, — часто тут гостив,
Ще як у Самборі служив
Комісарем. Постійте, хами!
Чекай ти, попе! Буде з вами
Не те! Я справжу вас на схаб!
І вже вам, певно, не поможе
Ні просьба, плач, ні „Святий Боже",
Ні сей беззубий, клятий Шваб!"

IX.

Село без пана. — Комісар із попом у змові. — Комісар-агітатор. — Вражіння комісарських слів. — Піп-миротворець. — Надія на цісаря. — „Смирно ждати!" — „Горілки ані в рот!"

Поїхали пани до Львова,
Аж закурилася дорога.
І знов в людей піднявся дух,
Немов якась гнетуча змора
З села уйшла. Хоч то від слуг
Прийдеться завтра більш, ніж вчора,
Терпіти, то така то вже
Людська натура — зміни хоче!
По ясній дні бажає ночі,
Одного довго не знесе.
Нехай хоч гірше, лиш би инше!
А без панів, то хоч і більше
Докучить панщина, та знов
В хатах, на вулиці немов
Говориш, дихаєш вільнійше.

А, тимчасом, піп не дрімає,
Все про тверезість научає
Та до присяги притягає,
Горілки щоб зовсім не пить.
Люд зразу слухає, мовчить.
Всім якось дивно виглядає,
Як можна хлопові не пить?
А деякі лякались таки,
Щоб пан не змусив їх ламать
Присягу. „Хто то може знать," —
Мовляли тії небораки, —
„Ану-ж в інвентарі стоїть,
Щоб мусів хлоп горілку пить?"

Що піп толкує — все дарма.
Присяга, бач, страшнеє діло!
Погубиш легко душу й тіло.
Побачив піп, що так нема
Ладу, на инше догадався,
І до комісаря удався,
Щоб він заглянув у село.
Комісар аж не знав де сісти,
Коли такі веселі вісти
Почув. „Я, зо! Отак пульо
Тавно вше трепа вам сропити!
Ваш топрий, щирий, тихий лют,
Та поки путе вутку пити,
Vergeblich путе всякий трут".

З попом комісар зговорився,
Коли, і як, і що робить,
І на-почесне розщедрився,
А тайком, певно, рад був досить,
Що пана добре се підкосить,
Як хлоп покине „вудку" пить.

От раз в неділю, по відправі,
Люд з церкви рушив виходить,
А господарі, по звичаю,
На цвинтарі стояли з краю,
Новин громадських всі цікаві.
Аж зирк, близь церкви, на зарінку
Враз комісарську однокінку
Пізнали всі. Він сам садить
До нас у мундурі, при шпаді
Прийшов, вклонився всій громаді.
„Ну, як ся маєте? Сторово?"
„Спасибі, пане!"
„Но, но, но!
Я маю сльово вам отно,
Отно таке маленьке сльово
Сказати. Тут екомосць ваш,
Як чую, вам ховорить тутки,
Шоп ви зарікся пити вутки.
То є барс пекно. Лиш кураш!
Лиш смільо! Чую, ви поялас,
Шо пан наропить крик і халас?
Nix draus! Хай споропує ропить!
Ви тумала, шо пан вас моше
Присилувать горілку пить?
Nix draus! Не пийтеся! Хрань, Поше!
Я вам кашу: цісарська воля
Така, шоп кльоп тоболен пув,
Шоп тосить мав хутопи, поля,
І шоп то школи ся хорнув!
Наш цісар — слухайте лише! —
Вас хоче вільними сропити!
А як путете вудку пити,
То скаже: — Ей, той лют іше
Не варт свопота! — Сросуміла?
Ну, йтіть тепер то свого тіла!
Ропіть, як знаєте! Ade!"

Сказати вам не маю сили,
Яке вражіннє ізробили
Оті слова на всіх селян.
„Сам цісар нам не каже пити!
Нас хоче вільними зробити!
Що нам тепер шинок і пан?"

Мов грім прогоготів селом.
Ніхто не йшов обіду їсти,
Мов опяніли всі від вісти,
Що воля близька. Всі валом
Враз на попівство повалили,
Убогу хату пан-отця,
Мов рій шумливий, обступили.
І вже не чуть було слівця,
Що хто казав, лиш клекотіло
Гуртом: „Пан-отче! Воля! Воля!
Ми будем вільні! Геть недоля!
Геть панщина! І душу й тіло
За цісаря, — він волю нам
Дає! Кажіть у дзвони бити!
Ходіть присягу проводити!
Ми всі, старі й малі, від нині
Присягнем Господу і вам:
Довіку ні цяти не пити!
На волю хочем заслужити!
Ходіть, пан-отчику єдині!"

Зблід пан-отець. Злякався бідний,
Не знав, що сталося з людьми.
Та радість, крик той однозгідний
Свідчив, що вже, направду, ми
Йдем не по „жартовій дорозі".
Про жадну волю він не знав,
Натомісць пан йому нагнав
Чимало страху, а в погрозі —
В губерні, в цісаря самого
Шукати права проти нього —
Він бачив, справді, щось страшного,
Бо, бідолаха, добре знав,
Що перед паном він збрехав,
Що з консисторії не було
Такого наказу, щоб вчить
Хлопів тверезости і навіть
Їх до присяги приводить.

Старече серце добре чуло,
Що як би добре пан завзявся,
То міг його біди набавить,
І що там в Юрі-б не озвався
За ним ніхто, противно — власть
Духовна перша кине камінь
На „незаконную" його
Роботу, і сама віддасть
Його на глум. Так ось чого
Злякавсь старий. Нехай ще нині
Щось справді лучиться в народі,
Пан не питати-ме, чи винні
Такі причини або инні,
Що вибух непорядків пламінь,
А скаже: „Винен піп, тай годі!"
І бідному попові амінь.

Опершись обома руками
На паличку, мовчав він. Довга
Була та хвиля, поки втих
Безладний гамір юрб сільських.
Вкінці промовив він: „Що з вами?
Гей, діти, діти, бійтесь Бога!
Що се ви робите? Яка,
Де, відки воля вам приснилась?"

„Ні, не приснилась", — відклика
Народ, — „а справді обявилась.
От пів години ще нема,
Як пан комісар власним словом
Сказав нам! Людям урядовим
А чей же не брехать?"
„Ага!
А що-ж таке сказав вам? А?"

„Сказав нам те, що й ви, пан-отче,
Аби горілки нам не пить;
А ще додав, що цісар хоче
Нас" — каже — „вільними зробить".

„Ну, і що більш?"
„І більш нічого".

„Дурні, дурні! І ви так з того
Утішились? От баранні!
Що цісар хоче — милий Боже! —
Се-ж певно! Але чи він може?
Чи зараз може? Жди, небоже!
Та ви-ж подумайте самі:
Хто має в хаті три сини,
Всім трьом рад долю запевнити,
То годі враз всіх трьох женити,
Бо всіх не міг би обділити,
І сам лишився-б ще взимі
Без хліба. Так то і в державі
Цар-батько. В нього три сини:
Хлопи, і війско, і пани,
Усі цареві рівно милі,
Бо всі однако царській славі
Допомічні й державній силі.
То-ж робить цар для них, що може,
Та всього годі враз зробить.
Вам волю дати було-б гоже,
Та хто там зна, пани би, може,
Тоді схотіли бунт вчинить".

„Що? Бунт? Нехай лише рухнуться,
То й чорт не взнає, де дінуться!
Торічних мало їм запуст?"

„Ну, бачите, які ви діти,
Як мало вміли-б ще цінити
Ту волю, коли з ваших уст
Такі погрози йдуть. Ні, милі,
Ви не дуфайте своїй силі!
Не мести, не різні від вас
Жадає цісар! Вашу долю
Йому довірте! Він вам волю
Дасть певно, як настане час.
А криком, шумом — вірте, любі! —
Ви ворогів своїх лиш днесь
Укріпите і попретесь
Самі на стрічу власній згубі".

Похнюпились і посумніли
Хлопи, не любо, знать, дзвеніли
Слова ті в їх вухах, та що-ж
Робить? Правдиве, хоч негоже
Те слово: цісар дав би, може,
Їм волю, та хто зна, чи може?
Похнюпились і посумніли,
А многих таки ще свербіли
На тілі панські канчуки,
І власна шкіра, знай, шептала:
„Не будь ти, брате, надто сміливим,
Поки ще чорного на білім
Нема, що ми не кріпаки!"

І вся громада застогнала:
„Так що-ж, пан-отче, нам робить?"

„Що-ж, діти? Господа молить,
І тихо бути, смирно ждати,
Чей то недовго вже прийдесь!
Нікому й слова не казати
Про те, що вам комісар днесь
Сказав".

„Ну, добре, хай так буде!
Але горілки вже ні в рот!
Рад цісар знать, що ми за люде,
То ми йому й покажем! От!
Ще нині, зараз ми готові
Тверезість вічну присягти!"

(Дальше буде).

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє, що піврічний мітінг відбудесь о 12-ій годині в полудне в неділю, дня 15. серпня, в гали парафіяльній при Овк і Рейс ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження і справоздання за пів рік. Невиплившися член заплатить кару 50 ц. з урядник 1.00. — Мих. Симків, предс.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Буковина, від. 14, отсим повідомляє, що місячний і надзвичайний мітінг відбудеться в суботу, дня 14. серпня, о годині 8-ій вечером, в Укр. Роб. Домі, 15 Іст 3-та ул. Проситься о конечне прибуття, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Невявившися член на сім мітінгу, буде караний після статута. — А. Токарус, секр.

САВТ БЕТЛЕГЕМ, ПА. Бр. св. Димитрія, від. 288, повідомляє своїх членів, що тепер мітінги будуть відбуватися від 1-ої години до 4-ої і коли котрий член спізниться, то від него вкладки не будесь брати. Мітінги будуть відбуватись там де звичайно. — Василь Підгайний, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. Отсим повідомляється всіх членів Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, що місячний мітінг відбудеться в неділю, дня 15. серпня в галі Д. Турчина, 625 Grant St., о 2-ій годині пополудни. Проситься всіх членів, аби явилися на цім мітінгу, бо буде роздаватись нові статути У. Н. С. Члени довгуючі нехай поплатять свої залеглости, бо в противнім случаю будуть суспендовані. Також проситься тих членів, що ще не зложили своєї жертви на будову Сиротинця У. Н. С., нехай свої жертви зложать, щоби розпочате діло можна було чим найскорше довершити. — Уряд Братства.

АББУРН, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 283, повідомляє своїх членів, що звичайні збори відбудуться дня 16. серпня, о год. 7.30 вечером, в церковній гали. Проситься всіх Товаришів зійтися на час, бо є важні справи до полагодження. Таксамо проситься Товаришів незанедбувати своїх вкладок місячних. — Л. Зобків.

ТАЄМНИЦІ ЛЮДСЬКОЇ ДУМКИ.

Вступом і підвалиною до студіювання психольогії є анатомія й фізіольогія людини. Органи зовнішних почувань (змислів), нерви, мозок... а далі вже цілком відмінний світ — думки, внутрішні почування, воля, — ввесь комплекс духового життя людини. Яким чином праця фізичних органів породжує чи викликає думку й що це таке є оця сама людська думка — це було й досі ще є таємницею. Між фізичною й духовою природою людини лежить бозодня, таємнича, велитенська, в найменшій мірі неосвітлена.

Але невтомна людська думка вперто хоче пізнати саму себе, зясувати своє походження, життя й смерть. Учені невтомно працюють у цьому напрямі. Конкретних результатів цеї праці ще нема, але вже є цікаві гіпотези, вже відчувається, що розкриття цеї таємниці людської природи недалеко.

Зпосеред учених дослідників дає цікаві думки щодо цього питання кинув у світ Американець др. Белл, відомий винахідник телефону.

Др. Белл вірить, що людина посилає зі свойого розуму вібрації велитенської швидкости та довжини. Ці вібрації (думки) обігають навколо землі і, коли десь якась людина відповідно є настроєна до приняття тих думок, то одержить їх. Звідси заяви: „В моїй голові є повно думок, і не знаю, звідки вони беруться".

„Багато недавних наукових відкрить, — каже др. Белл, — на мою думку, вказують на день, можливо не такий далекий, коли думки будуть передаватися прямо від мізку до мізку без посередництва мови, писання або інших теперішних методів комунікації.

Тому не є нерозумним думати, що настане час, коли ми будемо бачити без очей, чути без вух і говорити без язиків.

Одним словом, гіпотеза, що розум може порозуміватися безпосередньо з розумом, має підставу в теорії, що думка або життєва сила є формою електричного заворушення та що вона може бути взята через індукцію і переслана до далекого етеру по дроті або просто через всеобіймаючий етер, як це є з хвилями бездротного телеграфу або телефону.

Є богато подібностей, які твердять, що думка належить до природи електричного заворушення або розбурхання. Нерви, збудовані з того самого матеріялу що й мозок, є чудовими провідниками електричної течії. Коли ми перший раз пустили електричну течію через нерви вмерлої людини, ми з здивованням і зачудованням побачили, що вона підвелася, сіла і рухалася. Наелектризовані нерви викликали скорочення мязів, дуже подібне, як в живім тілі.

Нерви, як бачимо, впливають на мязи подібно до ділання електричної течії на електромагнет. Течія електрична намагнетовує залізний прут, коли його прикласти до тої течії у квадратовім (навпоперек) напрямі. Так само й нерви, через ненамацальну течію життєвої сили, яка переходить через нерви, викликають скорочення мязових ниток, які уміщені навпоперек мязів.

Є багато доказів, чому можна порівняти думку і життєву силу з електрикою. Вважають, що електрична течія є рухом хвиль в етері, в цій пропускальній субстанції, яка наповнює всю просторінь у світі і якою перенята всяка матерія. Ми віримо, що мусить бути етер, тому, що без нього електрична течія не моглаб перейти через порожнечу, або світло сонця через просторонь. Тому є зовсім розумним вірити, що ние хвиля руху подібного характеру може викликати таке явище, як думка або життєва сила. Ми можемо уявити собі, що клітини мізку ділають так само, як батерія, та що течія викликає обіг сили в нервах.

„Але чи на тому кінчиться? Чи думки не виходять з тіла хвилями, які пливуть довкола світа, незрозумілі нашому життю, подібно, як бездротні хвилі істнували, аж доки їх не відкрили Герм та інші винахідники?" — так каже др. Белл.

„Учені твердять, що кожний раз, коли ми махнемо рукою, ми творимо, так би мовити, круги у всесвітнім етері, котрі ніколи не спиняться, не зникнуть з руху. Те саме є й з голосом: Голос розпочинає електричні вібрації, які ніколи не устають. Ці вібрації йдуть вічно. На цій самій підставі можна твердити, що думки, які ми витворюємо в всесвітнім розумі, продовжують ходити, аж доки не прийдуть до настроєного до приняття їх розуму, який є в тому самому тоні з нашим розумом. Тоді ці вібрації той розум приймає й зарегістровує в свойій стації-голові, не знаючи, як це буває з нами, звідки ці думки в нас беруться".

Гіпотеза надзвичайно цікава. І коли вона є правдива, то уявіть собі значіння її, напр., для національного життя. Всі члени нації обєднують свої думки, почуття й волю й скеровують в одному напрямі, напр., на перемогу над ворогом. Усі стації відправлення (мізки) працюють. Ідуть міліони хвиль, відкликаються в усіх апаратах-мізках членів нації, твориться велитенська духова сила, яка поборює.

Чи не відчуванням правильности цеї теорії пояснюється те, що вороги завжди старають ся ріжно настроїти мізки членів противного табору? Чи не в ріжнім настроєнности поодиноких Українців, у поділі їх на групи, табори, гуртки слід шукати програння останніх і нових змагань.

Колиб ця теорія була правильна, а вона правдоподібна, то кожного, хто причиняється до поділу народа на ріжнодумаючі групи, требаб вважати за зрадника своєї нації, за ворога її, за найгіршого шкідника.

Т. Семецький.

СЛОН НЕ ЛЮБИТЬ БУТИ ЗА КАТА.

Слон — своєю силою, це не тільки один з наймогутніщих звірів на світі, але й, подібно як і пес — чудово розумний і приспільним життю з людиною дуже ласкавий для неї. Про це знають багато розповідати особливо Індійці — в Азії, в тій країні, де Тадж-Магаль — які засвоїли слона до того степеня, що він у них служить так, як в нас кінь або віл. Слон дуже вважає на малі діти, любить жартувати з людьми, — злобних людий, що йому дошкулюють, звик він карати, але так, що кара кінчиться на страху й сміху, — і взагалі віддає людям ріжні-ріжні прислуги. Але одної служби він дуже не любить, а саме служби ката. Тому іменно, що слон своїм тілом велит і доходить своєю вагою понад 10,000 фунтів або 5 тон, привчують його Індійці роздушувати голови тим людям, яких вони під його ноги підсунуть. Є це засуджені на смерть злочинці. (Індійці думають, що людина людини судити не всилі). Ім звязують руки, прикріплюють їх головою до низького пенька і ведуть на них величного слона так, що він мусить ступати по голові злочинця. Але хід таких екзекуцій переконав Індійців в тому, що добродушні слони катівської роботи не люблять і просто з відразою її виконують, спробувавши перейти хоч кілька разів обережно — обійти лежачу людину. Тому виконана в р. 1863 того рода кара на убийнику одного індійського князя — була мабуть остання.

ПУДЕР І ШМІНКА ТОМУ 2000 ЛІТ.

Хоч людський рід був і є все инакший, то бажання бути гарним усе було його прикметою. Найріжніших засобів уживали й уживають для тієї цїли, не зважаючи чи вони шкідні чи ні. Прим. малювання й татуювання тіла у диких народів. Колиж приглянемося ріжним способам для прикрашування тіла у т. з. культурних народів то побачимо, що вони не змінялися дуже довгий час. Бо як нині перфумуються, так перфумувалися тому 6 і 7 тисяч літ, таксамо шмінкувалися, закрашували волосся, а навіть уживали тих самих засобів, що нині. В нинішних часах знають тих способів не багато більше. Єгиптянки, яких краска лиця була ясно-брунатна, малювалися на біло, а щоки на червоно, до фарбування уст уживали олівця від найтемнійшої кармінової краски аж до найяснійшого цинобра. Пагністі рук і ніг закрашували геляною ясно-помаранчевої краски, а часом навіть позолочували. Брови і віі закрашували на чорно, щоб погляд мав яснійший блеск. Знали способи проти сивіння волосся: з крови чорних звірят, а щоби мати приємний віддих, жували мастікс (живиця дерева мастікс — Pistacia, що росте передусім на острові Хіос). У добі класичної старини, цебто у Греків і Римлян, в початках не дуже зважали на плекання краси. Купалися багато, потім натирали тіло оливою або ялиною. Пізніше пізнали Греки, що з оливи можна зробити пахучі масти, додаючи пахучих матерій. Такі масти називалися мирон, а був то великий люксус. Купити можна було їх у аптиках, „фармакополях". Ті перфумовані масти були не менше рафіновані як нинішні перфуми. І так світова тодішня дама для кождої части тіла вживала иншого крему. До ніг і стегнів єгипетську масть, для підбороддя й грудей фенікійську, сізимбрійську для рамен, амаракусової масти до волосся й бровів. Пізнійше стали уживати всіх єгипетських шмінок і аж до упадку Риму належало до доброго тону, що мужчини і жінки закрашували собі очи на чорно. Багато дуже гарних портретів, мальованих около 200. року після Хр., а які найдено в гробницях, дають нам виразний доказ на те. В пізнійших часах римського царства косметика вже так розвинулася, що зовсім не стояла низше від нинішньої. І так уже за часів Нерона елєгантна дама покривала вечером лице пастою, зробленою з товстої фасолевої маси, а вранці змивала віслячим або дівочим молоком (мирга і жито). Потім натирала руки, лице й груди овечою товщею, опісля намилювала галійським або германським милом (робили його з букового попелу і козячого лою) і змивала молоком і витиралася батистовими рушниками. Купалася в металевих ваннах, а дуже любила купелі з сівками (грисом), бо вони робили шкіру гнучкою, додавали також багато ясминового олійку.

Самособою фабрикація перфуми в старинному Римі була таксамо високо розвинена; як фабрикація кремів і т. п. Перфуми таксамо пошукували як нині, а ліпші роди були таксамо дорогі як нині. І як нині кожда знає найліпші фабрикати перфум, як прим. паризьких фабрикатів Коті, Губіган і ин., так було і тоді. Найбільше знані римські фірми у пізнійших часах фірма Космуса, Ніцера й Авреліяна. З них один фабрикував передусім перфуми для мужчин, инші більше ніжні перфуми для жінок. Знали ріжні запахи для плекання уст, щіточки до зубів, воду до уст. Таксамо як нині ходили до лікаря-зубаря, щоби усувати камінь, що осідає на зубах, а крім того належало до доброго тону перфумувати собі віддих, що нині вважають не модним. Добре поводилося в Римі фризієрам, бо кождий чоловік, що вважав на моду, мусів раз на тиждень позбутися всього волосся з голови.

Крім згаданих тут косметиків знала Римлянка ще дуже богато способів і штучок, щоби зробитися гарною. Згадати хочби грудну опояску „mamillare", яка завеликі груди робила меншими, обмежувала їх ріст і надава їм поставу. Коли Константин Великий приняв християнство, на протязі двох століть підупала всяка культура тіла. Бо для первісних християн тіло було чимсь дияволським і плекати тіло, значило спокушати себе. А коли й треба було купатися, то по приписам церкви вільно це було робити у власних чотирох стінах у довжезній сорочці, що сягала аж до ніг. І так складалося, що християне ходили все бруднійші, від них аж воняло, наче від худобини. Щойно як підчас хрестоносних походів запізналися з орієнтальними купелями, то знову ввійшло в звичай митися. А як з кінцем 16-го століття побідила протиреформація, Европа знову потопала в брудах. Доказом на те може послужити хоч би те, що в Шенбрунському замку (під самим Віднем) до половини 19-го століття не було купальні.

П. А.

МАЄВІ ХРУЩІ.
(Гумореска).

Маєві хрущі хмарами цілими бреніли в маєвий вечір. Раділи життям і не думали навіть над тим, яке воно коротке. Коли ти хрущ, то не маєш часу на фільософування. Тай місяць май занадто гарний для того.

Всетаки найшовся між майовими хрущами один дуже поважний і вдумчивий. Він залетів не хотячи до офісу одного купця й сів на відривному календарі. Календар показував дату 27. мая.

І цей 27. мая зробив те, що хрущ — схильний до фільософування — призадумався. Він говорив собі таке:

— Ми є маєві хрущі. Певно з оправданої причини. Але що ми робити мемо за пять днів, як уже буде червень? Таж ми не є ніякі червневі хрущі. Цеж мусить бути якась причина, що ми є маєві хрущі! Що ми тоді там робимо?

Питав одного, питав другого. Ніхто не знав відповісти. Ще ніодин із тих тисячів маєвих хрущів не жив ще в червні й не знав, що дальше буде. Всетаки найшлися між хрущами такі, що признали правду фільософови. Тут щось було не до ладу. Щось треба було зробити.

І, так як у політиці, скликали загальні збори. А що запрошення мусіли вислати бодай вісім днів наперед, то загальні збори хрущів могли відбутися щойно 3. червня.

Збори не були такі, як сподівалися. Слова внескодавця стрінулися зі загальним признанням. Погоджувалися щодо того, що щось треба конче зробити. Таж уже від трох днів червень. Яке діло маєвим хрущам у червні? Мусять або уступити, або змінити назвище. Коли нарешті пізно в ночі, прийшло до голосування, показалося, що пороріджені ряди загальних зборів не є вже міродатні до ухвалювання рішень. Тому визначили другі загальні збори вісім днів пізнійше. На них мала вже рішати абсолютна більшість. Як і в політиці.

10-го червня зявилося ще всього, кількадесять хрущів. Зацікавлення справою замітно зменшилося. Вже навіть не вважали потрібним оправдуватися. Кількох старих добродіїв, які зійшлися, говорили якийсь час змучено й рівнодушно. Потім уладили торжественну вечерю. Дискусія завмерла.

Чути вже було лише повільну працю щелепів (щок) і якийсь перелетний жарт.

Зовсім як у політиці.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1927.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знали як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части, оголошень по $35.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії, то значить, що його оголошенне буде о стілько дорожше коштувати, скілько виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (если який кружок, співацьке товариство і т. п. не єсть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1927 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЖАРТИ.

Кандидат на бизнесмена.

Петрусь стояв з боку, а мати купувала у чоловіка бараболі. Чоловік, побачивши хлопця, каже:

— А ходи сюди блище і візьми собі в пригорщу ягід з коновки.

Хлопець покрутив відмовно головою.

— А то що? Не любиш ягід?

— Так, люблю, і то дуже.

— Отже ходи сюди і настав шапку!

Петрусь підійшов ближче і наставив шапку, до котрої чоловік насипав майже повно ягід.

Коли вертали домів, мати спитала, чому не брав сам ягід.

Петрусь усміхнувся і каже:

— Тому, що його рука більша від моєї, і він мені дав більше, ніж я міг би був взяти...

Гуцул в костелі.

Пішов Гуцул перший раз в житті до костела і бачить, що піп коло престола щось пе, а на хорах коло порога органи грають. Прийшов до дому, а батько каже:

— А чи молився польский ксьондз?

— Ей, де' (дедю), де йому молитва в голові! Він коло стола їсть та пе, а коло порога йому музики грають.